

Latvijas Republikas Tiesībsargs

Kas ir Latvijas Republikas

Tiesībsargs

Latvijas Republikas Tiesībsargs

Latvijas Republikas Tiesībsargs ir Saeimas ievēlēta amatpersona, kuras galvenie uzdevumi ir veicināt cilvēktiesību aizsardzību un sekmēt, lai valsts vara tiktu īstenota tiesiski, lietderīgi un atbilstoši labas pārvaldības principam.

Tiesībsargs savā darbībā ir neatkarīgs un pakļaujas vienīgi likumam. Nevienai personai, valsts vai pašvaldību institūcijai nav tiesību ietekmēt Tiesībsargu viņa funkciju un uzdevumu pildīšanā.

Par Tiesībsargu var apstiprināt Latvijas pilsoni ar nevainojamu reputāciju, kurš ir sasniedzis 30 gadu vecumu, kuram ir augstākā izglītība, zināšanas un praktiskā darba pieredze tiesību aizsardzības jomā un kurš atbilstoši likuma prasībām ir tiesīgs saņemt speciālo atļauju pieejai valsts noslēpumam. Tiesībsargu ievēl uz četriem gadiem, un amatā tas stājas pēc zvēresta nodošanas.

2007. gada 1. martā par pirmo Latvijas Republikas Tiesībsargu tika ievēlēts jurists, Dr. habil., ilggadējs Latvijas Universitātes mācībspēks, valsts un sabiedriska darbinieks, bijušais tieslietu ministrs un Satversmes tiesas tiesnesis Romāns Apsītis.

Tiesībsarga funkcijas

Tiesībsarga darbību reglamentē Tiesībsarga likums, kas tika pieņemts 2006.gada 6.aprīlī un stājās spēkā 2007. gada 1. janvārī. Tas nosaka vairākas šīs amatpersonas funkcijas:

1) Tiesībsargs veicina personas tiesību un likumisko interešu aizsardzību gadījumos, kad valsts un pašvaldību institūcijas vai to amatpersonas ir pārkāpušas Satversmē un starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos noteiktās personas cilvēktiesības. Piemēram, tiesības uz taisnīgu, atklātu un savlaicīgu tiesu, vārda un izteiksmes brīvību, privāto dzīvi, mājokli, sociālo nodrošinājumu, darbu, īpašumu, šīs un citas tiesības, kas saistītas ar bērna interešu ievērošanu, personu ar īpašām vajadzībām tiesības u.tml.

2) Tiesībsargs sekmē vienlīdzīgas attieksmes ievērošanu un diskriminācijas novēršanu. Piemēram, skata jautājumus par diskrimināciju uz tautības, dzimuma, vecuma, valodas, reliģiskās pārliecības, sociālās izcelšanās, mantiskā vai veselības stāvokļa pamata, seksuālās orientācijas vai politiskās un citu pārliecību dēļ u.tml. Turklāt, Tiesībsargs var izskatīt sūdzības, ja diskrimināciju vai vienlīdzīgas attieksmes pārkāpumu ir pieļāvušas ne vien valsts institūcijas, bet arī fiziskas vai juridiskas personas.

Gadījumos, kad tiek konstatēta atšķirīga attieksme, Tiesībsargam ir tiesības personas vārdā sagatavot pieteikumu un pārstāvēt personu tiesā civillietās.

3) Tiesībsargs izvērtē un veicina labas pārvaldības principa ievērošanu valsts pārvaldē - par jebkuru gadījumu, kad valsts vai pašvaldību iestādes, kā arī to amatpersonas nav rīkojušās tiesiski. Laba pārvaldība ietver objektīvu un taisnīgu jautājuma izskatīšanu saprātīgos termiņos, personas tiesības tikt uzklausītam, iepazīties ar lietas materiāliem, prasīt pamatotu lēmumu un zaudējumu atlīdzināšanu u.tml.

Par visiem minētajiem jautājumiem persona var vērsties pie Tiesībsarga ar iesniegumu vai sūdzību lūdzot novērst šo tiesību pārkāpumu. Gadījumos, kad konstatēts pārkāpums un ja tas nepieciešams sabiedrības interesēs, Tiesībsargs var aizstāvēt privātpersonas tiesības un intereses arī administratīvajā tiesā.

4) Tiesībsargs atklāj trūkumus tiesību aktos un to piemērošanā jautājumos, kas saistīti ar cilvēktiesību un labas pārvaldības principa ievērošanu, kā arī veicina šo trūkumu novēršanu. Piemēram, Tiesībsargam ir tiesības sniegt Saeimai, tās komisijām, Valsts prezidentam, Ministru kabinetam, valsts pārvaldes iestādēm un starptautiskajām organizācijām ziņojumus par atsevišķiem jautājumiem, vai iesniegt pieteikumu par lietas ierosināšanu Satversmes tiesā, ja iestāde, kas izdevusi apstrīdamo aktu, nav norādītajā termiņā novērsusi konstatētos trūkumus.

5) Tiesībsargs sekmē sabiedrības informētību un izpratni par cilvēktiesībām, par šo tiesību aizsardzības mehānismiem un par Tiesībsarga darbu. Tiesībsargs reizi gadā gatavo rakstveida ziņojumu par Tiesībsarga biroja darbu, izstrādā un izplata informāciju par likumos un Latvijas starptautiskajās

saistībās garantētajām cilvēktiesībām un labas pārvaldības principu, rīko seminārus un konferences, informē medijus u.tml.

Tiesībsarga birojā darbojas Informācijas centrs, kurā tiek apkopota literatūra par dažādu sabiedrības grupu tiesībām, dažādiem cilvēktiesību aspektiem un labas pārvaldības principu, starptautisko organizāciju dokumenti, skaidrojošas vārdnīcas u.c. Informācijas centrs katru darbdienu bez maksas ir pieejams visiem interesentiem. Uzdot jautājumus un pieprasīt informāciju par minētajiem jautājumiem iedzīvotāji var arī nosūtīt uz *e-pastu: tiesibsargs@tiesibsargs.lv*.

Sūdzības iesniegšana Tiesībsargam

Ikvienai personai gadījumos, ja tā saskata iespējamu savu vai citu personu cilvēktiesību vai labas pārvaldības principa pārkāpumu, ir tiesības vērsties Tiesībsarga birojā ar rakstveida iesniegumu, sūdzību vai priekšlikumu.

Iedzīvotājiem ir iespēja saņemt arī Tiesībsarga vai Tiesībsarga biroja darbinieku klātienes konsultāciju par viņu interesējošo jautājumu saistībā ar cilvēktiesību vai labas pārvaldības principa pārkāpumu.

Rakstveida sūdzību vai iesniegumu Tiesībsargam iedzīvotāji var nosūtīt pa pastu vai iesniegt klātienē. Jāņem vērā, ka valsts iestādēm un pašvaldībām ir pienākums pieņemt tikai tādus elektroniskos (pa e-pastu nosūtītos), kas ir parakstīti ar drošu elektronisko parakstu un tiem ir pievienots laika zīmogs. Tiesībsargs nevar izskatīt pa e-pastu nosūtītos iesniegumus, kas vienkārši pievienoti kā pielikumi. Līdz ar to iesniedzējam būs jāierodas Tiesībsarga birojā un jāparaksta iesniegums.

Gadījumā, ja personai vēlas klātienē tiktiesar Tiesībsargu vai Tiesībsarga biroja speciālistiem, tai iepriekš jāpiesakās. Tad tiks nozīmēts konkrēts tikšanās laiks. Konsultāciju ir iespējams saņemt arī piezvanot pa tālruni vai nosūtot interesējošo jautājumu pa e-pastu: *tiesibsargs@tiesibsargs.lv*.

Sūdzību izskatīšana Tiesībsarga birojā ir bezmaksas un konfidenciāla. Tiesībsarga birojs neizpauž ziņas par iesniedzēju vai citu personu, ja vien iesniedzējs neizsaka pretēju vēlmi.

Tiesībsarga birojam adresētie iesniegumi, sūdzības vai priekšlikumi, kurus nosūta personas, kas atrodas militārajā dienestā, ārpusģimenes aprūpes, audzināšanas vai slēgta tipa iestādēs, un Tiesībsarga biroja atbildes uz tiem netiek pakļautas normatīvajos aktos noteiktajai pārbaudei un nekavējoties tiek nodotas adresātam.

Izvēloties Tiesībsargu savu interešu aizstāvībai, personai jāņem vērā, ka sūdzības iesniegšana Tiesībsargam un pārbaudes lietas ierosināšana neaptur normatīvā akta, tiesas nolēmuma, administratīva vai cita individuāla tiesību akta darbību, kā arī likumā noteikto procesuālo termiņu tecējumu. Līdz ar to var kļūt neiespējama alternatīvu tiesību aizsardzības mehānismu, izmantošana (piemēram, tiesas).

Sūdzības izskatīšanas kārtība

Rakstveida sūdzību pieņemšanas un izskatīšanas kārtību regulē Tiesībsarga likums un sūdzību izskatīšanas reglaments.

Saskaņā ar šiem dokumentiem pēc rakstveida sūdzības vai iesnieguma saņemšanas Tiesībsargs 15 dienu laikā pieņem lēmumu par pārbaudes lietas ierosināšanu vai atteikumu (gadījumos, ja sūdzība nesatur informāciju par pārkāpumu vai nav Tiesībsarga kompetencē) un informē par to personu.

Pārbaudes lieta tiek izskatīta triju mēnešu laikā. Ja lieta ir sarežģīta vai arī citu objektīvu iemeslu dēļ šo termiņu nav iespējams ievērot, Tiesībsargs to var pagarināt. Par pārbaudes lietas pagarināšanu

tiek paziņots iesniedzējam.

Pārbaudes lietas izskatīšanas gaitā Tiesībsargs uzklauša iesaistīto pušu un citu personu paskaidrojumus, pieprasa speciālistu atzinumus, kā arī veic citas likumā noteiktās darbības, kas nepieciešamas pārbaudes lietas izskatīšanai. **Pārbaudes lieta tiek pabeigta ar lietā iesaistīto pušu izlīgumu vai Tiesībsarga atzinumu.**

Izlīgums ir problēmas atrisināšana likumā noteiktajos ietvaros, atrodot abām pusēm pieņemamu risinājuma variantu.

Atzinumā Tiesībsargs dod vērtējumu pārbaudes lietā konstatētajam. Tajā var tikt ietverti ieteikumi konstatētā pārkāpuma novēršanai, kā arī, ja tas nepieciešams, citi ieteikumi. **Tiesībsarga atzinums nav juridiski saistošs - tam ir rekomendējošs raksturs.**

Gadījumā, ja pārbaudes lietu nav iespējams vai nav nepieciešams turpināt, Tiesībsargs pieņem lēmumu par tās izbeigšanu.

Kādas sūdzības Tiesībsargs neizskata?

- **Tiesībsargs neizskata sūdzības un nesniedz konsultācijas lietās, kurās starp tām pašām pusēm un par to pašu pārkāpumu jau ir stājies spēkā tiesas spriedums;**
- **Tiesībsargs neskata strīdus starp privātpersonām.** Izņemot gadījumus, kad persona ir saskārusies ar diskrimināciju vai atšķirīgu attieksmi. Šādās situācijās Tiesībsargs var personas vārdā saga-

tavot pieteikumu un pārstāvēt personu tiesā.

- **Tiesībsargs neskata sūdzības par gadījumiem, kad Latvijas iedzīvotāju tiesības ir pārkāpušas ārvalstu valsts un pašvaldības institūcijas.** Šādos gadījumos personai jāvēršas attiecīgās valsts ombud-institūcijā. Savukārt pārkāpumus, ko pieļāvušas Eiropas Savienības institūcijas, skata Eiropas ombuds.

- **Objektīvu iemeslu dēļ ir ļoti neliela iespēja, ka Tiesībsargs sekmīgi varēs veikt pārbaudi gadījumos, kad pārkāpums ir pieļauts pirms ilga laika (vairākiem gadiem).** Tāpēc, jo ātrāk pēc pārkāpuma persona vērsīsies pie Tiesībsarga, jo lielākas iespējas, ka problēma tiks atrisināta

Sūdzībā iekļaujamā informācija

Sūdzībā jānorāda iesniedzēja vārds, uzvārds, tālruna numurs un adrese, uz kuru nosūtīt atbildi.

Pēc iesniedzēja izvēles sniedzamas ziņas par personas dzimšanas laiku un vietu, nodarbošanos, pilsonību, pieraksta adresi un faktisko adresi, ja tam ir būtiska nozīme šajā lietā.

Saistībā ar iespējamo pārkāpumu sniedzamas šādas ziņas:

- par iestādi vai personu, pret kuru tiek vērsta sūdzība;
- pēc iespējas detalizēts zināmo faktu izklāsts tādā secībā, kādā tie notikuši, sniedzot precīzu aprakstu par notikumiem, apstākļiem, iesaistīto personu vai amatpersonu vārdiem, precīziem iestāžu nosaukumiem un adresēm un pārkāpuma negatīvajām sekām (nodarītajiem zaudējumiem);
- ja iespējams, jāsniedz un jāpamato informācija par to, kādas tiesības tikušas pārkāptas, iespēju robežās atsaucoties uz Latvijas likumiem vai starptautiskiem cilvēktiesību dokumentiem.
- jāapliecina, ka Tiesībsargs izskatot iesniegumu var sazināties ar atbildētāju un citām ieinteresētajām iestādēm, kuras ir skatījušas šo lietu vai ir tiesīgas to skatīt

Papildus sniedzamas ziņas par iestādēm, kurās iesniedzējs jau ir vērsies saistībā ar šo iespējamo cilvēktiesību vai labas pārvaldības principa pārkāpumu un

kādas atbildes ir saņemtas. Ja iepriekš iesniedzējs nav vērsies iestādēs, kuras ir tieši atbildīgas par attiecīgo lietu, tad jāmotivē, kāpēc tas nav darīts.

Sūdzībai pievienojamas ar iespējamo pārkāpumu saistīto dokumentu kopijas.

Atsakoties sniegt informāciju, par kādu no uzskaitītajiem jautājumiem, tas ir jāmotivē.

Sūdzība var būt gan datorrakstā vai salasāmā rokrakstā. Lai atvieglotu sūdzības izskatīšanu, tai jābūt precīzai un lietišķai. Iespējami precīza un pilnīga informācija atvieglos un paātrinās sūdzības izskatīšanu.

Lai personām atvieglotu sūdzības sagatavošanu ir izstrādāta standarta sūdzības veidlapa, kuru varat saņemt Tiesībsarga birojā, izdrukāt no Tiesībsarga biroja Interneta mājas lapas www.tiesibsargs.lv vai saņemt pa e-pastu, sūtot pieprasījumu uz adresi tiesibsargs@tiesibsargs.lv.

Iesniegums, sūdzība vai aizpildīta sūdzības veidlapa ir jānosūta:

Tiesībsargam
Dzirnavu iela 16
Rīga, LV 1010
Latvija
Kontakti

Tiesībsarga birojs
Dzirnavu iela 16
Rīgā, LV-1010.
Tālr.: 67686768
Fakss : 7244074

*e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv
www.tiesibsargs.lv*

Tiesībsarga birojs atrodas Rīgā, Dzirnavu un Strēlnieku ielu krustojumā

